

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองฮอยอัน ประเทศเวียดนาม

Approaches to Cultural Tourism Management of Hoi An Ancient Town, Vietnam

ธัญรัช วิกัฎภูมิประเทศ^{1*} พระมหาชุตีภักก์ แฮมทอง² และ อรทัย ศรีทองธรรม³

Thuntuch Viphatphumiprathes^{1*}, Phramahachutipak Haemtong² and Orathai Srithongtham³

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการนำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมาใช้เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองฮอยอัน ประเทศเวียดนาม และ 2) ศึกษาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองฮอยอัน ประเทศเวียดนาม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาค้นคว้าเอกสาร การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในท้องถิ่น จำนวน 15 คน ในช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2560 ผลการวิจัยพบว่า 1) มีการนำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นของเมืองฮอยอันมาใช้ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสถาปัตยกรรม เช่น บ้านแบบฮอยอัน และการตกแต่งเมืองด้วยโคมไฟด้านศิลปหัตถกรรม เช่น งานแกะสลัก และงานปักผ้า และด้านวิถีชีวิต เช่น การจัดกิจกรรมลอยกระทงทุกวัน ในช่วงค่ำ การละเล่นพื้นเมืองของฮอยอัน และ 2) แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองฮอยอันที่สำคัญ คือ การให้บริการท่องเที่ยวในเมืองฮอยอันของหน่วยงานรัฐ การมีนโยบายการขายบัตรชมเมืองฮอยอันและการบริหารจัดการรายได้จากการขายบัตรเพื่อนำมาอนุรักษ์เมืองฮอยอัน งบประมาณสำหรับการอนุรักษ์เมืองฮอยอัน และการบริหารจัดการเขตเมืองฮอยอันสำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, การจัดการ, เมืองฮอยอัน, เวียดนาม

¹ กลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน 833 ถนนพระราม 1 เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

¹ Department of General Education, Faculty of Science and Technology, Pathumwan Institute of Technology, 833 Rama I Road, Pathumwan, Bangkok 10330, Thailand.

² ส่วนวางแผนและส่งเสริมการวิจัย สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 79 หมู่ 1 ถนนพหลโยธิน อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

² Planning and Promotion Division, Buddhist Research Institute, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 79 Moo 1, Pahon Yothin Road, Wang Noi, Phra Nakhon Si Ayutthaya 13170, Thailand.

³ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 กรมควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุข ถนนพรหมราชอำเภอเมืองจังหวัดอุบลราชธานี 34000

³ The Office of Disease Prevention and Control Region 10th, Department of Disease Control, Ministry of Public Health, Prommarat Road, Mueang District, Ubon Ratchathani 34000, Thailand.

* ผู้นิพนธ์ประสานงาน ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (Corresponding author, e-mail): thuntuch18@gmail.com

ABSTRACT

The purposes of this qualitative research were 1) to study the cultural identity of Hoi An Ancient Town of Vietnam to apply in cultural tourism, and 2) to study the approaches to cultural tourism management of the ancient town. The data was collected by documentary research, participant observation, and in-depth interviews with 15 key informants during April, 2016. The results showed the following. 1) The unique cultural identity of Hoi An Ancient Town was used in cultural tourism management in 3 aspects: the architecture (such as Hoi An-style house) and the decoration of lanterns in the city, the handicrafts (such as wood carving and embroidery), and the ways of life (such as floating lanterns to the river in the evening) and Hoi An folk plays. 2) The approaches to cultural tourism management of this town were: providing services for tourists by the government, selling entrance tickets for Hoi An Ancient Town and managing the income to preserve the ancient town, budget for preserving the town, and zoning management for cultural tourism.

Key words: cultural tourism, management, Hoi An Ancient Town, Vietnam

บทนำ

ปัจจุบันประเทศต่างๆ ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่เติบโตอย่างรวดเร็วและสามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศเป็นจำนวนมาก ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) จัดว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวทางเลือกที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน โดยเน้นให้นักท่องเที่ยวสัมผัสกับทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านสังคมและวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่น (กุสุมา, 2553) นอกจากนี้ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังมีความพิเศษตรงที่นักท่องเที่ยวจะเน้นที่การศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม สถานที่ดังกล่าวจะมีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้ และการให้

คุณค่าของสังคม โดยสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี (กาญจนา และ ศรีนยา, 2555)

สำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกลุ่มประเทศสมาชิกในอาเซียนพบว่า ปัจจุบันแต่ละประเทศมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในลักษณะที่เป็นแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมที่จดทะเบียนกับ UNESCO แล้ว เช่น ปราสาทพระวิหาร (กัมพูชา) เมืองหลวงพระบาง (ลาว) มหาสถูปโบโรบูดูร์ (อินโดนีเซีย) นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และเมืองปวิาร (ไทย) และเมืองฮอยอัน (เวียดนาม) (ASEAN Up, 2017) ทั้งนี้ แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของแหล่งมรดกโลก (UNESCO, 2013) ที่สำคัญในหลายๆ แห่ง พบว่ามีลักษณะการดำเนินการที่เน้นให้ทุกภาคส่วนรวมถึงคนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่ง

มรดกโลกของตน และ การมีแนวทางการจัดการ และการเงินสำหรับแหล่งมรดกโลก

สำหรับเมืองฮอยอัน ประเทศเวียดนาม เป็นเมืองโบราณที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมากว่า 2,000 ปีตั้งแต่สมัยอาณาจักรจามปา นอกจากนี้ยังเป็นเมืองท่าที่เคยเจริญรุ่งเรืองของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีผู้คนจากหลากหลายวัฒนธรรมเข้ามาทำการค้าขายในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 15-19 และมีชาวต่างชาติมาตั้งถิ่นฐานและค้าขายในเมืองนี้เป็นจำนวนมากทั้งชาวจีน ญี่ปุ่น ดัตช์ อินเดีย รวมถึงประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ องค์กรยูเนสโกได้ประกาศขึ้นทะเบียนเมืองฮอยอันเป็นมรดกโลกสมัยสามัญครั้งที่ 23 เมื่อปี พ.ศ. 2542 ที่เมืองมาร์ราเกช ประเทศโมร็อกโก เมืองฮอยอันได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกในชื่อ เมืองโบราณฮอยอัน (Hoi An Ancient Town) และยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของประเทศเวียดนามจนถึงปัจจุบัน (UNESCO, 2006) ดังนั้น งานวิจัยเชิงคุณภาพในครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาการนำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมาใช้ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองฮอยอัน และแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองฮอยอัน ในฐานะที่เป็นแหล่งมรดกโลกที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของประเทศเวียดนาม ทั้งนี้เพื่อที่จะทำให้เข้าใจถึงการคงอยู่ และแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน ซึ่งจะเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการนำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมาใช้ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองฮอยอัน ประเทศเวียดนาม
2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองฮอยอัน ประเทศเวียดนาม

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยนำวิธีการเชิงคุณภาพมาใช้ในการเก็บข้อมูลในภาคสนามร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลที่เมืองฮอยอัน ประเทศเวียดนาม ระหว่างวันที่ 6-16 เมษายน พ.ศ. 2560

ประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการศึกษาครั้งนี้ แหล่งข้อมูลและผู้ให้ข้อมูลมาจาก 2 แหล่งคือ

- 1) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของเมืองฮอยอัน
- 2) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน 15 คน ในเมืองฮอยอัน ประเทศเวียดนาม ได้แก่ เจ้าหน้าที่รัฐด้านการท่องเที่ยวระดับจังหวัดกวางนัม/เจ้าหน้าที่รัฐด้านการท่องเที่ยวเมืองฮอยอัน 4 คน เจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่นที่ดูแลจัดเก็บบัตรเข้าชมและให้บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านโบราณเมืองฮอยอัน 5 คน ตัวแทนผู้ประกอบการค้าขายในเมืองโบราณ 4 คน และเจ้าของกิจการโรงแรมในฮอยอัน 2 คน นอกจากนี้ยังใช้การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเมืองฮอยอัน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เพื่อใช้ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองฮอยอัน และแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองฮอยอัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมด้วยวิธีการสัมภาษณ์มาให้รหัสข้อมูล (coding) และนำข้อมูลจากการสังเกตมาเขียนสรุปเรียบเรียง รวมถึงเขียนสรุปอธิบายภาพถ่ายที่บันทึกในขณะที่สังเกต หลังจากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลทั้งจากการสังเกตสัมภาษณ์ และการทบทวนเอกสารให้เชื่อมโยงกัน ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และหาข้อสรุปเกี่ยวกับการนำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมาใช้ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองฮอยอัน และแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองฮอยอัน

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

1. การนำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมาใช้ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองฮอยอัน ประเทศเวียดนาม

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (กาญจนา และ ศรีนยา, 2555; ชาญวิทย์, 2540; เพียงกานต์, 2552) ซึ่งอธิบายว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การเดินทางของผู้คนหรือกลุ่มคนจากสถานที่ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยประจำไปยังท้องถิ่นอื่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยว การแสวงหาประสบการณ์ใหม่ๆ เพื่อประกอบการเรียนรู้

การสัมผัส การชื่นชมกับอัตลักษณ์ความงามทางวัฒนธรรม คุณค่าทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของกลุ่มชนอื่นที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมไปจากตน เช่น ศิลปะ สถาปัตยกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ เรื่องราวและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ภาษา การแต่งกาย การบริโภค ความเชื่อ/ศาสนา ประเพณีและขนบธรรมเนียมต่างๆ ทั้งนี้ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกต และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในเมืองฮอยอัน ประเทศเวียดนาม พบว่า อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่นำมาใช้เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองฮอยอันแบ่งได้เป็น 3 ด้านหลักๆ ได้แก่

1) ด้านสถาปัตยกรรม ได้แก่ วัด สมาคม พ่อค้า สถานที่แสดงความเคารพต่อบรรพบุรุษของชาวจีน ศาลเจ้าที่แสดงความเคารพเพื่อความปลอดภัยในการเดินเรือทำการค้า บ้านแบบฮอยอัน ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างความคิดความเชื่อจากจีนและเวียดนาม แบบบ้านที่ผสมผสานสถาปัตยกรรมแบบยุโรป เวียดนามจีน และ ญี่ปุ่น และสะพานญี่ปุ่นที่เชื่อมระหว่างแหล่งที่ตั้งของสมาคมพ่อค้าชาวญี่ปุ่นและจีน มีความเป็นอัตลักษณ์ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเก่าแก่และเป็นมรดกโลกของ UNESCO ซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดเด่นของฮอยอันและเป็นแรงดึงดูดสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศต้องการมาเที่ยวที่สถานที่แห่งนี้ นอกจากนี้ จุดเด่นอีกประการหนึ่งคือ การตกแต่งโคมไฟในทางเดินเมืองฮอยอัน ซึ่งเกิดจากความร่วมมือระหว่างเจ้าของร้านต่างๆ ที่อยู่ในพื้นที่ เพื่อสร้างจุดเด่นให้กับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ เป็นความร่วมมือระหว่างคนในชุมชน ระหว่างผู้ประกอบการร้านค้า รวมถึงหน่วยงานท้องถิ่น

ภาพที่ 1 สะพานญี่ปุ่น และอาคารบ้านเรือนแบบฮอยอัน

2) ด้านศิลปหัตถกรรม พบว่า ในเมืองฮอยอัน มีงานศิลปกรรมหลากหลายประเภทเพื่อจำหน่าย เป็นสินค้า และสินค้าที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ งานศิลปะภาพวาด งานแกะสลักไม้ไฟ และ

งานปักไหม ทั้งนี้งานประเภทแกะสลักไม้ไฟและงานปักฝ้านั้นมีการผลิตในชุมชนซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเห็นขั้นตอนการผลิตได้

ภาพที่ 2 การทำงานปักผ้าและการแกะสลักของชาวฮอยอัน

3) ด้านวิถีชีวิต พบว่า ชาวบ้านในชุมชนยังมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดวิถีชีวิตของตนให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วม โดยการจัดกิจกรรมต่างๆ ซึ่งมีทั้งที่หารายได้และไม่หารายได้ เพื่อสร้างบรรยากาศให้เมืองมีชีวิต โดยเฉพาะในเวลาประมาณ 18.00-21.00 น. มีการจัดกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตในเมืองฮอยอัน เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาชมและเป็นการสร้างบรรยากาศให้เมืองฮอยอันมีชีวิตในช่วงค่ำของทุกวัน รูปแบบเหล่านี้เกิดจากกลุ่มคนในฮอยอันร่วมกับรัฐบาลท้องถิ่น และผู้ประกอบการในท้องถิ่นช่วยกันออกแบบกิจกรรม โดยคำนึงถึงความเชื่อมโยงกับนโยบายของกระทรวงวัฒนธรรมการกีฬาและการท่องเที่ยวของเวียดนาม ตามข้อกำหนดด้านการจัดการแหล่งมรดกโลกของ UNESCO หลังจากนั้นจึงนำเสนอกิจกรรมให้กับรัฐบาลท้องถิ่นรับทราบเพื่อนำเสนอในระดับจังหวัดและกระทรวงฯ ต่อไป

ผู้วิจัยพบว่า มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเน้นการนำเสนออัตลักษณ์ของเมืองฮอยอัน ซึ่งมีทั้งกิจกรรมที่หารายได้ และกิจกรรมที่ไม่หารายได้ สำหรับกิจกรรมที่หารายได้ที่สำคัญ

ได้แก่ การล่องเรือในลำน้ำทูบอน (Thu Bon) โดยกลุ่มชาวบ้านจะรวมกลุ่มพร้อมเรือแจวมาให้บริการนักท่องเที่ยวในลำน้ำทูบอน ประมาณ 45-60 นาที ทั้งนี้ ค่าตอบแทนที่ได้เป็นของชาวบ้านซึ่งไม่มีการปันส่วนให้กับรัฐบาลท้องถิ่น สำหรับค่าใช้จ่ายต่อคนประมาณ 80,000-130,000 คอง

นอกจากนี้ ยังมีการขายกระทงเพื่อให้นักท่องเที่ยวนำไปลอยใน ลำน้ำทูบอนในเวลากลางคืน โดยจะมีชาวเมืองฮอยอันนำกระทงมาขายให้กับนักท่องเที่ยวในราคา 20,000 คอง และการให้เช่าจักรยานเพื่อขี่ชมเมืองฮอยอัน สำหรับกิจกรรมที่ไม่ได้เก็บเงินจากนักท่องเที่ยว ได้แก่ การแสดงพื้นเมืองในเวลากลางคืน และการจัดกิจกรรมเล่นเกมพื้นบ้านคือ การปิดตาตีกระเบื้องในเวลากลางคืน และกิจกรรมการตกแต่งโคมไฟในทางเดินเมืองโบราณ เกิดจากความร่วมมือระหว่างเจ้าของร้านต่างๆ ที่อยู่ร่วมกัน เพื่อสร้างจุดเด่นให้กับนักท่องเที่ยว จากการสัมภาษณ์ตัวแทนผู้ประกอบการค้าขาย พบว่า เป็นความร่วมมือระหว่างคนในชุมชน ระหว่างผู้ประกอบการร้านค้า รวมถึงหน่วยงานท้องถิ่น

ภาพที่ 3 ริมแม่น้ำทูบอนช่วงเช้าและเย็น จะมีบริการนำเรือล่องลำน้ำทูบอนท่องเที่ยวโดยชาวเมืองฮอยอัน นักท่องเที่ยวต้องต่อรองราคาค่าเรือนำเที่ยวเอง นักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งปั่นจักรยานเที่ยวริมแม่น้ำทูบอน และวิ่งออกกำลังกายตอนเช้าไปถึงตลาดเช้าเมืองฮอยอัน

ภาพที่ 4 กิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเมืองฮอยอันช่วงกลางคืน การลอยกระทง และการละเล่นในเขตเมืองโบราณ

สำหรับอีกหนึ่งกิจกรรมที่พบ คือ กิจกรรมนั่งรถสามล้อ (ซีโคล่า: Cyclo) เพื่อชมเมืองโบราณฮอยอัน โดยกลุ่มคนในฮอยอันรวมกลุ่มกันเพื่อนำมาให้บริการตามจุดต่างๆ ของเมือง ส่วนใหญ่เป็นการให้บริการนักท่องเที่ยวในช่วงเช้า และตอนเย็น

สุดท้ายนี้คือด้านพิพิธภัณฑ์พบว่าในพื้นที่

ฮอยอัน มีการจัดพิพิธภัณฑ์ในตัวอาคารบ้านเรือนหลายแห่ง เช่น พิพิธภัณฑ์ Culture in Hoi An ซึ่งแสดงประวัติและหลักฐานทางวัฒนธรรมการผลิตสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันของชาวฮอยอันในอดีต และ พิพิธภัณฑ์ The Museum of Folklore ซึ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะของบ้านและสิ่งของเครื่องใช้ของคหบดีชาวจีนในสมัยก่อน

ภาพที่ 5 กิจกรรมนั่งรถสามล้อรอบเมืองฮอยอัน

ภาพที่ 6 พิพิธภัณฑน์ในเมืองสอยอัน

2. แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองสอยอัน ประเทศเวียดนาม

ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดเรื่องแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของแหล่งมรดกโลก (UNESCO, 2013) พบว่า ปัจจุบันการจัดการมรดกโลกทางวัฒนธรรมมีความซับซ้อนมากขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงประเด็นต่างๆ ทั้งนี้ แนวทางสำคัญในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแหล่งมรดกโลกของ UNESCO (2013) สามารถนำมาใช้อธิบายแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองสอยอัน ประเทศเวียดนามใน 2 ประเด็นหลักๆ โดยสรุปได้ดังนี้ 1) การดำเนินการที่เน้นให้ทุกภาคส่วน รวมถึงคนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผนร่วมกันในตอนต้นในการจัดการแหล่งมรดกโลกของตน พบว่า รัฐบาล ชาวชุมชนสอยอัน และผู้ประกอบการร้านค้าเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การให้บริการนักท่องเที่ยว และการตกแต่งอาคารบ้านเรือนเพื่อสะท้อนอัตลักษณ์เมืองสอยอัน 2) แนวทางการจัดการและการเงินสำหรับมรดกโลก ซึ่งพบว่ามีภาระเงินเพื่อนำมาใช้ในการอนุรักษ์เมืองสอยอัน

จากหลากหลายแหล่ง สำหรับรายละเอียดขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

2.1 การให้บริการท่องเที่ยวในเมืองสอยอันของหน่วยงานรัฐ

จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ พบว่า หน่วยงานรัฐท้องถิ่นที่ให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวสอยอันมี 2 แห่ง ตั้งอยู่ในเมืองโบราณสอยอัน มีบทบาทสำคัญในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเส้นทางท่องเที่ยว บริษัทท่องเที่ยว โดยเน้นให้ข้อมูลการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยวแต่ไม่สามารถดำเนินการเกี่ยวกับธุรกิจการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนการท่องเที่ยวร่วมกับเจ้าหน้าที่ หรือขอรับคำปรึกษาแนะนำจากเจ้าหน้าที่ รวมถึงขอให้เจ้าหน้าที่ช่วยจัดการจองบริษัทท่องเที่ยวให้ได้ แต่ไม่ได้ทำเป็นเชิงธุรกิจ

สำหรับหน่วยงานรัฐระดับจังหวัดในการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวสอยอัน และจังหวัดกวางนัม 1 แห่ง ตั้งอยู่นอกพื้นที่ชั้นในของเมืองโบราณ แต่ยังคงอยู่ในเขตเมืองมรดกโลกที่มีการควบคุมอาคารสิ่งก่อสร้างขนาดใหญ่ และไม่ให้มีอาคารสูงเกินกว่า 2 ชั้น หน่วยงานนี้ถือเป็นตัวแทนของจังหวัด

กวางนัม ดำเนินการภายใต้กรอบการดำเนินงานของแหล่งข้อมูลด้านมรดกทางวัฒนธรรมที่ไม่สามารถจับต้องได้ของกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนามของจังหวัดกวางนัม (Data Bank of the Intangible Cultural Heritage of Vietnamese Ethnic Groups in Quang Num province) ในนามของศูนย์บริการนักท่องเที่ยวแห่งกวางนัม (Quang Num Visitor Center) และให้บริการข้อมูลเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวในนามของศูนย์บริการข้อมูลและส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งกวางนัม (Quang Num Tourism Promotion and Information) ทั้งนี้ข้อมูลที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวจะเน้นเฉพาะข้อมูลด้านการท่องเที่ยวภายในจังหวัดกวางนัมเท่านั้น

2.2 แนวทางการจัดการท่องเที่ยวและการจัดการรายได้/งบประมาณของเมืองฮอยอัน

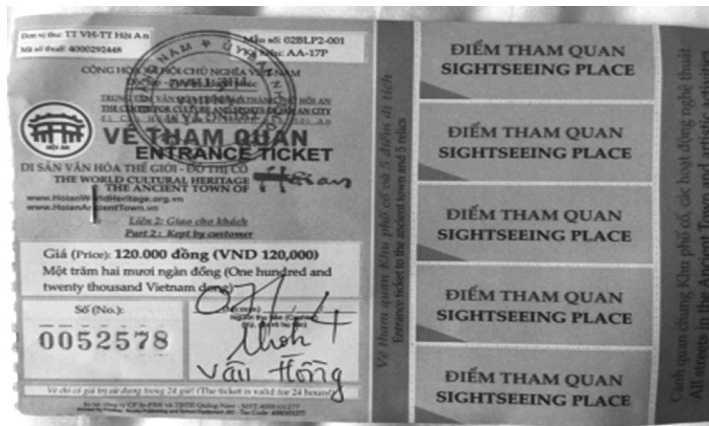
จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง สรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

1) รัฐบาลท้องถิ่นฮอยอัน (People's Committee of Hoi An City) มีนโยบายการขายบัตรท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยวที่จะมาเยี่ยมชมเมืองโบราณฮอยอัน ซึ่งเริ่มขายบัตรดังกล่าวตั้งแต่ปี ค.ศ. 1995

2) เมื่อเปรียบเทียบกับแหล่งมรดกวัฒนธรรมโลกที่อื่นๆ เช่น เว้ หมีเซิน และอังคอร์ แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ที่มีพื้นที่จำกัดในตัวเอง แต่เมืองโบราณฮอยอันมีความแตกต่างออกไปเนื่องจากเป็นแหล่งที่ผสมผสานหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ บ้านที่อยู่อาศัย ศาลาบูชาบรรพบุรุษ วัด สมาคม สะพาน วิหาร (Pagodas) บ่อน้ำ ทำเรือ ตลาด ระบบการจราจร ระบบการระบายน้ำ แม่น้ำ ระบบนิเวศ/ต้นไม้ ขนบธรรมเนียม กิจกรรมในชีวิตประจำวัน วิถีชีวิตเมืองในอดีตของเมืองฮอยอัน ด้วยเหตุผลเหล่านี้ จึงไม่สามารถขายบัตร

การเข้าชมสถานที่ได้ทุกๆ ที่ ดังนั้น จึงมีการขายบัตรเข้าชมในลักษณะของ “Package Ticket” กล่าวคือ บัตรเข้าเยี่ยมชมสำหรับนักท่องเที่ยวชาวเวียดนามมีราคา 80,000 คอง ส่วนบัตรเข้าเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีราคา 120,000 คอง หากต้องการมัคคุเทศก์ ต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มอีก 120,000 คอง ต่อมัคคุเทศก์ 1 คน (ใช้เวลานำเที่ยว 1.45 ชั่วโมง) ซึ่งมีมัคคุเทศก์ที่พูดได้ 4 ภาษา คือ ภาษาอังกฤษ ภาษาญี่ปุ่น ภาษาฝรั่งเศส และภาษาเวียดนาม โดยนักท่องเที่ยวชาวเวียดนามสามารถเลือกเข้าชมได้ 3 สถานที่ ในขณะที่นักท่องเที่ยวต่างชาติสามารถเลือกเข้าชมได้ 5 สถานที่ จากทั้งหมด 20 สถานที่ ทั้งนี้ บัตรดังกล่าวได้รวมค่าผ่านทางเข้าเมืองโบราณฮอยอันแล้ว

นักท่องเที่ยวสามารถใช้บัตรเข้าชมเมืองฮอยอันได้อย่างไม่จำกัดจำนวนวัน อย่างไรก็ตาม หากจะเข้าชมบ้านโบราณ ศาลเจ้า วัด หรือพิพิธภัณฑสถานที่กำหนดไว้เป็น 20 สถานที่สำคัญ (โดยนักท่องเที่ยวชาวเวียดนามเลือกเข้าชมได้ 3 สถานที่ ส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติเลือกเข้าชมได้ 5 สถานที่) นักท่องเที่ยวจะต้องยื่นบัตรให้เจ้าหน้าที่ที่ยืนเฝ้าอยู่บริเวณด้านหน้าของแต่ละสถานที่เล็กน้อยๆ ออกจากบัตรเข้าชมเมืองฮอยอัน ทั้งนี้ เพื่อให้ทางเจ้าของบ้านโบราณ ผู้ดูแลศาลเจ้า วัด หรือพิพิธภัณฑสถานนำตั๋วที่ได้จากการมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมไปขึ้นเงินจากทางรัฐบาลเพื่อนำเงินมาใช้ในการอนุรักษ์สถานที่ของตนต่อไป กล่าวคือ จากค่าบัตรเข้าชมเมืองฮอยอันสำหรับนักท่องเที่ยวชาวเวียดนามและชาวต่างชาติราคา 80,000 และ 120,000 คอง ตามลำดับ จะแบ่งให้ร้อยละ 5 แก่เจ้าของบ้านโบราณ ผู้ดูแลศาลเจ้า วัด หรือพิพิธภัณฑสถาน เงินส่วนที่เหลือแบ่งเป็นสองส่วนคือ ส่วนหนึ่งแบ่งให้กับรัฐบาลท้องถิ่น อีกส่วนหนึ่งแบ่งให้กับหน่วยงานรัฐส่วนกลาง

ภาพที่ 7 บัตรเข้าชมเมืองโบราณฮอยอันสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ บัตรหนึ่งใบสามารถเข้าพื้นที่ชมเขตเมืองได้ตลอดเวลา โดยบัตรหนึ่งใบสามารถเข้าชมบ้านโบราณ และสถานที่สำคัญๆ ได้ 5 แห่งจากทั้งหมด 20 แห่ง

ปัญหาที่พบในปัจจุบัน คือ มีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติหลายคนหลีกเลี่ยงไม่ซื้อบัตรเข้าชมเมืองโบราณฮอยอัน นอกจากนี้ ยังพบปัญหาการใช้บัตรปลอม ซึ่งส่งผลกระทบต่อความไม่ยุติธรรมต่อนักท่องเที่ยวที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่สำคัญ คือ ทำให้ขาดรายได้ที่จะนำไปใช้ในการซ่อมแซมดูแลรักษาเมืองฮอยอัน ดังนั้น รัฐบาลท้องถิ่นจึงได้จัดให้มีบูทขายบัตรในทุกๆ จุดที่เป็นทางเข้าเมืองโบราณฮอยอัน หลักการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยว คือ จะต้องซื้อบัตรเข้าชมเมืองเพียงหนึ่งครั้ง หากนักท่องเที่ยวที่จะมาหลายวันจะต้องเก็บบัตรไว้และแสดงให้เจ้าหน้าที่บริเวณทางเข้าตรวจทุกครั้งเมื่อเข้าสู่เขตเมืองโบราณ การซื้อบัตรเข้าชมเมืองโบราณฮอยอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งเนื่องจากจะนำเงินที่ได้ไปใช้ในการซ่อมแซมอนุรักษ์เมืองโบราณฮอยอันซึ่งเป็นมรดกโลกให้คงอยู่ต่อไป ทั้งนี้ มากกว่าร้อยละ 85 ของค่าบัตรเข้าชม ถูกนำไปใช้เพื่อการซ่อมแซมบูรณะและดูแลรักษาเมืองโบราณฮอยอัน นอกจากนี้ รัฐบาลท้องถิ่นฮอยอันยังสนับสนุนงบประมาณ

ร้อยละ 40-75 ของงบประมาณรายจ่ายทั้งหมดเพื่อการบูรณะซ่อมแซมเมืองโบราณแห่งนี้ด้วย

3) งบประมาณที่ใช้ในการดูแลและจัดการแหล่งท่องเที่ยวของเมืองมาจากหลายภาคส่วน ดังนี้ (1) งบประมาณรัฐขึ้นกับแผนงานโครงการกิจกรรมของรัฐบาลท้องถิ่น ร่วมกับกลุ่มคนในเมืององค์กรเอกชนต่างๆ ในเมืองฮอยอัน ร่วมกันจัดทำแผนงาน โครงการ และหรือกิจกรรม เพื่อนำมาพัฒนา ปรับปรุง และอนุรักษ์เมือง รวมถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเมืองฮอยอัน (2) ภาษีผู้ประกอบการเอกชนในพื้นที่เมืองโบราณฮอยอัน ร้อยละ 50 จากภาษีที่ผู้ประกอบการเอกชนจ่ายให้รัฐบาลจะถูกนำมาอนุรักษ์เมืองฮอยอัน (3) ร้อยละ 15 ของการขายตั๋วเข้าชมเมืองของนักท่องเที่ยวจะคืนให้กับเจ้าของบ้านและหรือสถานที่ที่ถูกระบุไว้ในบ้าน ศาลเจ้า และหรือสมาคม ที่ต้องเสียค่าตั๋วเข้าไปดู นอกเหนือจากค่ามัคคุเทศก์ที่เป็นเจ้าหน้าที่ของเมืองฮอยอัน และ (4) งบประมาณจาก UNESCO ทั้งนี้ขึ้นกับสถานะทางการเงินของ UNESCO

4) การบริหารจัดการเขตเมืองฮอยอันเพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีแนวทางที่สำคัญ ได้แก่

(1) การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเมืองฮอยอันให้เป็นที่รู้จักในสื่อออนไลน์ คือ www.HoianWorldHeritage.org.vn และ www.HoianAncientTown.vn ซึ่งมีทั้งภาษาเวียดนาม ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส และภาษาญี่ปุ่น

(2) การตั้งจุดขายบัตรเข้าชมเมืองฮอยอันบริเวณรอบๆ เมือง จำนวน 10 จุด

(3) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นเขตปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว กล่าวคือ มีการจัดให้เขตเมืองโบราณฮอยอันเป็นสถานที่สำหรับ

คนเดินและจักรยานเท่านั้น (ห้ามนำรถยนต์และมอเตอร์ไซค์เข้ามา) และการควบคุมพื้นที่ไม่ให้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ภายในเขตเมืองโบราณฮอยอัน

(4) การจัดพื้นที่เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เช่น จุดนั่งพักผ่อน (Rest Stop) ซึ่งมี 2 แห่งที่มีบริการที่นั่งพัก ห้องน้ำ และสามารถนั่งชมศิลปะในจุดพัก และมีเจ้าหน้าที่มารอบให้บริการข้อมูลในเวลาราชการ มีจุดบริการห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยว 4 แห่งกระจายอยู่ทั่วเมือง นอกจากนี้ยังมีห้องน้ำสำหรับผู้พิการ 3 แห่ง การให้บริการ Wi-Fi ในบริเวณเมืองโบราณฮอยอัน

ภาพที่ 8 ป้ายแสดงเขตเมืองโบราณฮอยอันซึ่งห้ามนำรถยนต์และมอเตอร์ไซค์วิ่งผ่าน และ Rest stop สำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นพื้นที่จัดแสดงศิลปะภาพวาด ที่นั่งพัก และห้องน้ำ

สรุป

จากการศึกษาการนำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม มาใช้ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองฮอยอัน และแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองฮอยอัน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการศึกษาจากเอกสาร การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในท้องถิ่น ในเมืองฮอยอัน ประเทศเวียดนาม พบว่า มีทั้ง จุดแข็งและข้อจำกัด สำหรับข้อค้นพบที่สำคัญๆ สรุปได้ดังนี้ 1) มีการนำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของเมืองฮอยอันมาใช้ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดแข็งของเมืองฮอยอัน โดยอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมนั้นแบ่งได้เป็น 3 ด้าน คือ ด้านสถาปัตยกรรม เช่น บ้านแบบฮอยอัน และการตกแต่งเมืองด้วยโคมไฟ ด้านศิลปหัตถกรรม เช่น งานแกะสลัก และงานปักผ้า และด้านวิถีชีวิต เช่น การจัดกิจกรรมลอยกระทงทุกวันในช่วงการละเล่นพื้นเมืองของฮอยอัน 2) แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองฮอยอัน มีจุดแข็งที่สำคัญ เช่น การมีหน่วยงานรัฐท้องถิ่นที่ ให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวฮอยอัน การขายบัตรเข้าชมในลักษณะของ “Package Ticket” ซึ่งจะนำเงินไปใช้ในการซ่อมแซมอนุสรณ์เมืองโบราณฮอยอัน การมีงบประมาณที่ใช้ในการดูแลและจัดการแหล่งท่องเที่ยวของเมืองที่มาจากหลายภาคส่วน และการบริหารจัดการเขตเมืองฮอยอันเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม พบว่า มีข้อจำกัดหรือปัญหา คือ มีการหลีกเลี่ยงของนักท่องเที่ยวบางส่วนที่ไม่ซื้อบัตรเข้าชมเมืองโดยการใช้บัตรปลอม ทั้งนี้ จากข้อค้นพบที่ได้ ผู้วิจัยได้นำไปใช้เป็นฐานในการให้ข้อเสนอแนะสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอื่นๆ และการทำวิจัยครั้งต่อไปในหัวข้อถัดไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อการนำผลการวิจัยไปใช้

จากข้อค้นพบในเมืองฮอยอัน ประเทศเวียดนาม ผู้วิจัยขอให้ข้อเสนอแนะต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอื่นๆ ดังนี้

1.1 ด้านการนำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมาใช้ในการท่องเที่ยว

1) ควรอนุรักษ์สถาปัตยกรรมที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น บ้านเรือน และสถานที่สำคัญในชุมชน เนื่องจากเป็นปัจจัยดึงดูดที่สำคัญประการหนึ่งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2) ควรส่งเสริมผลงานด้านศิลปหัตถกรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน เช่น งานทอผ้า และงานแกะสลัก โดยเปิดให้นักท่องเที่ยวเห็นถึงขั้นตอนต่างๆ ในการผลิตผลงาน และผลิตเป็นสินค้าที่ระลึกของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อสร้างรายได้เสริมให้แก่ชุมชน

3) ควรจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของชุมชน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมกับชุมชนมากยิ่งขึ้น

4) ควรมีพิพิธภัณฑ์ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมความรู้ ประวัติความเป็นมา และวิถีชีวิตของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวได้เข้าใจมากขึ้น

1.2 ด้านแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

1) หน่วยงานของรัฐควรมีการขายบัตรเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ และนำเงินที่ได้จากการขายบัตรมาบริหารจัดการอย่างคุ้มค่าเพื่อการอนุรักษ์ซ่อมแซมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และควรแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งให้ชาวชุมชนที่เป็นเจ้าของบ้านเรือน/ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์

ท้องถิ่น เพื่อนำเงินไปซ่อมแซมอาคารในส่วนที่คนรับผิดชอบดูแล ทั้งนี้ควรมีการรณรงค์ปลูกจิตสำนึกนักท่องเที่ยวให้ซื้อบัตรเพื่อเข้าเยี่ยมชมเมืองโบราณฮอยอัน ทั้งนี้เพื่อที่จะได้เป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์ให้เมืองนี้คงอยู่ต่อไป

2) ควรประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยจัดทำเว็บไซต์อย่างเป็นทางการ และมีภาษาที่หลากหลาย

3) ควรมีมีக்குเทศก์ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว โดยสามารถสื่อสารได้หลากหลายภาษา

4) ภาครัฐและภาคเอกชน/ผู้ประกอบการควรมีงบประมาณสนับสนุนให้ชาวชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

5) ควรจัดสถานที่อำนวยความสะดวก เช่น ที่นั่งพัก และห้องน้ำให้แก่นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยจัดสถานที่ให้มีลักษณะที่สอดคล้อง/กลมกลืนกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นๆ และควรมีบริการ Wi-Fi ฟรีสำหรับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ยังควรจัดหาสถานที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวบริเวณในเมืองหรือรอบเมืองโบราณฮอยอันเพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีมาก

6) ควรส่งเสริมให้มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตนเอง

2. ข้อเสนอแนะต่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทำวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองฮอยอัน ประเทศเวียดนาม

2.2 ควรมีการทำวิจัยเพื่อเปรียบเทียบแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและนำอัตลักษณ์มาใช้ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ของแหล่งมรดกโลกของประเทศไทยและประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะในอาเซียนซึ่งมีความคล้ายคลึงกันทางวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แสงลี้มสุวรรณ และ ศรีนยา แสงลี้มสุวรรณ. 2555. การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน. *วารสารนักบริหาร* 32(4): 139-146.

กุสุมา ภูเสตว์. 2553. การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. 2540. *วิถีไทย : การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม*. อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, กรุงเทพฯ.

เพียงกานต์ นามวงศ์. 2552. การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรม ชุมชนไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง. *วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.*

ASEAN Up. 2017. **The 37 World Heritage Sites in Southeast Asia**. Available Source: <https://aseanup.com/world-heritage-sites-in-southeast-asia>, March 2, 2017.

UNESCO. 2006. **HoiAn Ancient Town**. Available Source: <http://whc.unesco.org/en/list/948>, March 2, 2017.

UNESCO. 2013. **Managing World Cultural Heritage**. Available Source: <http://whc.unesco.org/document/125839>, March 2, 2017.